FELIX GUŢU v. The Republic of Moldova *(№ 13112/07)*

Текст неофіційного перекладу рішення:

Обставини справи

Справа стосувалася звільнення працівника після кримінального провадження, порушеного проти нього за привласнення / розкрадання майна. Заявник скаржився, що було порушено його право на презумпцію невинуватості.

26 серпня 2003 року прокуратура порушила проти заявника провадження за підозрою у розкраданні коштів, що належать державному підприємству М.

2 грудня 2003 року прокуратура припинила провадження проти заявника. Упродовж розслідування було встановлено, що заявник задля отримання необґрунтованого відшкодування витрат на відрядження надав фальшивий рахунок на компенсацію витрат за проживання в готелі, коли він сплатив лише половину суми, зазначеної в рахунку. Прокурор виснував, що факт привласнення коштів не був доведений, оскільки заявник одразу після відмови бухгалтерії у відшкодуванні його витрат просив про вирахування необґрунтованих витрат із суми заробітної плати. Крім того, зазначена сума в рахунку не перевищувала максимально допустимої суми, на яку заявник мав право згідно з правилами відшкодування витрат на відрядження.

23 березня 2005 року заступник Генерального прокурора скасував рішення про припинення провадження та направив справу на подальше розслідування. 20 травня 2015 року прокурор вдруге припинив провадження, тому що обвинувачення проти заявника підпадали під дію Закону про амністію від 2004 року.

18 серпня 2005 року заявника звільнили з підприємства М. за крадіжку, вказуючи, що кримінальне провадження встановило факт незаконного привласнення коштів.

Заявник оскаржив своє звільнення до суду. Він вказав, що жодного судового рішення, яким би було встановлено факт розкрадання коштів, ухвалено не було. Суд відхилив скаргу заявника, підкресливши, що, хоча заявник добровільно повернув кошти, він, погоджуючись на застосування амністії в його справі, по суті визнав взяття коштів у роботодавця, а тому його звільнення було законним.

Апеляційний суд, навпаки, задовольнив позов заявника. Суд визнав, що звільнення заявника відбулося на порушення підпункту «j» частини 1 статті 86 Трудового кодексу, та ухвалив його поновити на роботі. Апеляційний суд зобов'язав його роботодавця сплатити йому суму заробітної плати за 9 місяців вимушеного прогулу у зв'язку з незаконним звільненням та суму коштів у розмірі місячної заробітної плати як відшкодування моральної шкоди.

30 серпня 2006 року Верховний суд скасував рішення Апеляційного суду за результатами розгляду касаційної скарги підприємства М. та підтримав рішення суду першої інстанції.

Оцінка Суду

Пункт 2 статті 6 Конвенції (презумпція невинуватості)

Заявник стверджував, що його кримінальну відповідальність не було встановлено жодним рішенням суду і що він жодного разу не мав наміру визнати факт вчинення ним кримінального правопорушення.

Він стверджував, що погодився на амністію, не відмовляючись від свого права не свідчити проти себе. Заявник стверджував, що, розглядаючи позов про визнання звільнення незаконним, цивільні суди по суті вирішили питання про його вину у кримінальній справі, через що порушили його право на презумпцію невинуватості.

ЄСПЛ підкреслив, що рішення від 20 травня 2005 року не може вважатися рішенням по суті у кримінальній справі заявника. Цим рішенням прокуратура визнала, що мали місце всі умови для застосування Закону про амністію 2004 року до заявника, однією з яких була його згода. Однак, як зазначив ЄСПЛ, Верховний суд у своєму рішенні від 30 серпня 2006 року вказав, що клопотання заявника про застосування амністії до прокуратури по суті становило визнання ним своєї вини.

Насамперед ЄСПЛ зазначив, що, коли заявникові була надана можливість викласти свою позицію в прокуратурі, він заперечував вчинення стверджуваного правопорушення. Крім того, амністія могла застосовуватися на будь-якій стадії кримінального провадження. Відповідно до статті 275 Кримінального процесуального кодексу застосування амністії виключає, як і строк давності, продовження розслідування.

ЄСПЛ наголосив, що ані положеннями Закону про амністію, ані положеннями Кримінального кодексу чи Кримінального процесуального кодексу прямо не передбачалося попереднє визнання вини як однієї з умов застосування амністії.

Із формулювань цих положень також не вбачалося, що згода підозрюваного на амністію рівноцінна визнанню вини. ЄСПЛ встановив, що згода заявника на амністію не могла розцінюватись як зізнання чи форма самообвинувачення.

Згідно з національним законодавством ЄСПЛ вирішив, що заявник не міг розумно очікувати, що його клопотання про амністію в ході розслідування кримінальної справи буде розцінене як визнання своєї вини. Тому з боку заявника не було свідомої чи обґрунтованої відмови від свого права на презумпцію невинуватості чи не свідчити проти себе. Верховний суд без жодної правової підстави визнав, що його згода на амністію по суті є визнанням вини.

Тому ЄСПЛ дійшов висновку, що, приймаючи рішення 20 травня 2005 року, прокуратура не розглянула по суті кримінальної справи заявника і що заявник не відмовлявся від гарантій справедливого суду, а саме свого права на презумпцію невинуватості чи права не свідчити проти себе. Рішення про припинення кримінального провадження було прийняте у зв'язку з амністією без встановлення вини заявника.

Проте ЄСПЛ знову нагадав, що звільнення від кримінальної відповідальності саме собою не є перешкодою для встановлення цивільної відповідальності чи відповідальності іншого виду за ті ж самі дії. ЄСПЛ підкреслив, що стосовно заявника не було ухвалено рішення по суті пред'явленого йому обвинувачення і тому можна було висловити сумніви в його невинуватості. Разом із тим варто проводити значущу межу між твердженнями, що будь-яка особа лише підозрюється у вчиненні злочину, і чітким

твердженням суду, якщо немає остаточного рішення про засудження, що ця особа вчинила злочин. Заявника було звільнено за підпунктом «j» частини 1 статті 86 Трудового кодексу у зв'язку із вчиненням крадіжки, «що встановлено рішенням суду чи органом влади, уповноваженим накладати адміністративні стягнення». Сам факт того, що цивільні суди підтвердили правову підставу звільнення, незважаючи на припинення кримінального провадження за амністією, становив чітке проголошення вини заявника у вчиненні стверджуваного правопорушення, незважаючи на припинення кримінального провадження проти нього. До того ж у своєму рішенні від 30 серпня 2006 року Верховний суд підкреслив, що клопотання про застосування амністії по суті становило визнання вини. Такий висновок не залишав будь-яких сумнівів у переконанні цивільних судів, що заявник таки вчинив правопорушення.

За таких обставин ЄСПЛ дійшов висновку, що підтвердження цивільними судами законності звільнення заявника за крадіжку та використання відповідних формулювань були несумісними з принципом презумпції невинуватості, а тому в цій справі мало місце порушення пункту 2 статті 6 Конвенції.

Висновок

Порушення пункту 2 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 20 жовтня 2020 року і набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.